

Česká archivní společnost, z. s.

Česká informační společnost, z. s. – pobočný spolek při Národním archivu

Státní oblastní archiv v Hradci Králové

19. celostátní archivní konference

Pardubice, 16.–18. května 2023

Konference se koná pod záštitou ministra vnitra ČR Víta Rakušana, hejtmana Pardubického kraje Martina Netolického, rektora Univerzity Pardubice Libora Čapka a primátora statutárního města Pardubic Jana Nadrchala

Po čtyřleté přestávce vás srdečně zveme na 19. celostátní archivní konferenci, pro kterou v letošním roce využijeme příjemného prostředí města Pardubic. Odborný program záměrně zohledňuje šíři a různorodost činností v archivech a nabízí řadu témat věnujících se předarchivní péči, digitálním archiváliím, zpřístupňování a prezentaci archiválií i archivů. Ústředním námětem několika sekcí historicko-archivní povahy je pak výzkum cen a jejich reflexe v archivních pramenech. Účastníkům nabídneme také možnost návštěvy místních kulturních a pamětových institucí či nedalekého hradu Kunětická hora.

Úterý 16. května 2023

České archivnictví na cestě 21. stoletím

Vstupní diskuse naváže na prosincový seminář o aktuálních problémech českého archivnictví. Našich hostů se budeme ptát na současný stav a budoucí vývoj našeho oboru.

GENERÁLNÍ PANELOVÁ DISKUSE

Moderátor: David Valůšek (Česká archivní společnost)

Diskutující: Petr Vokáč (Ministerstvo vnitra), Daniel Doležal (Odbor archivní správy a spisové služby), Stanislav Bárta (Masarykova univerzita)

I. blok

SEKCE 1

Mediální propagace archivů. Jak komunikovat s veřejností

Archivy stále aktivněji vstupují do komunikace s veřejností a pokoušejí se různými formami prezentovat svoji činnost. Vedle tradičních výstav či přednášek se v posledních letech například významně rozšiřuje okruh archivů pořádajících dny otevřených dveří v rámci Mezinárodního dne archivů. Narůstají tak požadavky na kvalitní mediální propagaci po vzoru jiných paměťových institucí. Tato sekce nabídne teoretické i praktické zkušenosti a možnosti při vytváření PR archivů. Pozvání přijaly Klára Dlubalová, ředitelka odboru tisku a public relations Ministerstva vnitra, Eva Gartnerová, vedoucí ateliéru Arts management na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně, a Veronika Bokšťeflová, která měla několik let na starosti PR v Národním filmovém archivu.

Moderátor: David Valůšek (Státní okresní archiv Zlín)

SEKCE 2

Výběr digitálních archiválií ze systémů veřejné správy. Historický kontext, současnost a budoucnost na příkladech ne/dobré praxe

Řada podstatných dokumentů/informací historické hodnoty byla a je (nejen ve veřejné správě) uložena a zpracovávána v informačních systémech, které se neřídily a neřídí archivní legislativou. Je možné je vybrat do archivu, dlouhodobě uchovat, archivně zpracovat a zpřístupnit? Jaká jsou / mohla by být kritéria výběru? Jaká jsou hlavní úskalí tohoto procesu? Jak by měl archivář postupovat? Kdo a jak mu může pomoci? Jaké jsou k dispozici technické nástroje?

Moderátor: Milan Vojáček (Národní archiv)

Miroslav Kunt (Národní archiv): Historický kontext výběru digitálních archiválií

Veronika Kosová (Státní okresní archiv Kladno), Jan Schwaller (Archiv hlavního města Prahy),

Pavel Šrámek (Státní okresní archiv Zlín): Výběr digitálních archiválií ze školní matriky

Miroslav Eisenhammer (Státní oblastní archiv v Plzni): Krajské státní zastupitelství v Plzni – rejstříky

Eliška Kadlecová Breburdová (Archiv hlavního města Prahy): Zkušenosti z Archivu hlavního města Prahy

Martin Rechterik (Národní archiv): SIARD

SEKCE 3

Výzkum cen a archivy

Moderátor: Karel Řeháček (Státní oblastní archiv v Plzni)

Petr Vorel (Univerzita Pardubice): Peníze v účetních pramenech raného novověku

Eduard Maur (Univerzita Karlova): Pracovní skupina pro dějiny cen a mezd při Katedře československých dějin FF UK

Šárka Janotová, Michal Horáček (Státní oblastní archiv v Praze): Účetní materiály a jejich možné využití při studiu dějin technických a industriálních staveb

Michaela Emanovská (Státní oblastní archiv v Praze): Účetní materiály a jejich archivní hodnota

SEKCE 4

Setkání se zástupci zahraničních archivních společností

Archivy procházejí v poslední době změnami, které se dotýkají prakticky všech segmentů jejich činnosti. I přes mnohdy odlišné přístupy k předarchivní péči, zpracování archiválií či jejich zpřístupňování však všichni kráčíme podobným směrem. Současně je však dobré rozhlížet se kolem sebe a zohlednit ve své práci a uvažování úspěchy i neúspěchy kolegů nejenom v naší zemi, ale i těch zahraničních, kteří se obdobným problémem zabývají či zabývali. V moderované diskusi jednotlivých zástupců archivních spolků/společností ze sousedních zemí se zaměříme jednak na aktuální problémy v celém systému archivnictví jednotlivých zúčastněných zemí, ale také na způsoby zpřístupňování archiválií v digitální/digitalizované podobě, na práci archivů s odbornou i laickou veřejností a v neposlední řadě i na edukaci v archivech.

KULATÝ STŮL

Moderátor: Karel Halla (Státní okresní archiv Cheb)

Diskutující: Účastníci konference z Maďarska, Německa, Polska, Rakouska a Slovenska.

Středa 17. května 2023

II. blok

SEKCE 1

Brána archivů (školám) otevřená?

Ve srovnání s muzei, knihovnami či památkovými objekty, které od devadesátých let 20. století v ČR otevírají své brány pro mladší a mladší zájemce, jsou v očích laické veřejnosti archivy stále nedobytné instituce. Bohužel ani většinu učitelů dějepisu nenapadne žáky s archivním bohatstvím seznamovat. Přitom studium archiválií může u studentů pomoci rozvinout kritické myšlení a zvýšit interpretační dovednosti. V současné době probíhá diskuse o nutnosti proměny českého školství, především se zdá nevyhnutelné upuštění od klasického frontálního vyučování ve prospěch tzv. badatelské formy výuky, projektového vyučování, výuky vedené mimo školní budovu aj. Tyto aspekty nahrávají archivům k výraznějšímu zapojení do edukace. Jak mohou archivy přispět výuce společenskovědních oborů? Jak zakomponovat práci s archivními prameny do výuky ve školách? Je možné pomocí exkurzí nebo dní otevřených dveří úspěšně rozšířit povědomí o práci archiváře a zvýšit tím celospolečenskou prestiž tohoto povolání? A mají archiváři vůbec chuť využít tyto příležitosti, nebo zůstanou brány archivů i nadále pro širší veřejnost pomyslně zavřené? V panelové diskusi a následném workshopu se zaměříme nejen na edukaci žáků a studentů různých stupňů škol, ale zmíníme se také o ostatních formách popularizace archivů.

PANELOVÁ DISKUSE

Moderátorka: Jitka Bílková (Národní pedagogický institut České republiky / Archiv bezpečnostních složek)

Diskutující: Xenie Penížková (Archiv bezpečnostních složek), Andrea Farkasová (Maďarský národní archiv), Hana Havlůjová (Univerzita Karlova), Pavel Žalský (Základní škola Karla Klíče Hostinné)

WORKSHOP

Lektoři: Václav Sixta (Ústav pro studium totalitních režimů), Dagmar Erbenová (První české gymnázium v Karlových Varech), Beata Kempná (Státní oblastní archiv v Praze)

SEKCE 2

Dobry sluha, nebo zly pan? Limity, problémy, přínosy a dopady informačních systémů používaných pro archivní popis a zpřístupňování archiválií

Archivářky a archiváři Čech, Moravy a Slezska se musí vyrovnávat s dopady informatizace oboru, která se projevuje i v oblasti zpřístupňování, ať již jde o evidenci a pořádání, nebo prezentaci archiválií. Jaké možnosti a problémy jsou s tím spojené? Kde nás tlačí bota, a kde jsme již nabyli jistoty v kramflecích? Jsou archivní pomůcky našimi věčnými soupeřícími, nebo svědkové umírajícího času? A co můžeme udělat pro to, abychom se přestali bát a stýskat si nad nepřízní zuřící informační revoluce a stali se znovu pány osudu našeho oboru? Dokáží informatici a archiváři najít společnou řeč? Jak moc ovlivňují softwary archivní metodiku i praxi?

Moderátor: Radek Pokorný (Státní oblastní archiv v Hradci Králové)

Ivo Šulc (Státní oblastní archiv v Hradci Králové): Autoritní záznamy v archivních informačních systémech

Martin Hankovec (Státní oblastní archiv v Třeboni): Autoritní záznamy v DigiArchivu Státního oblastního archivu v Třeboni

Radomír Michna (Státní okresní archiv Frýdek-Místek): Implementace Základních pravidel pro zpracování archiválií v pořádací aplikaci ProArchiv a zkušenosti s jejím nasazením v Zemském archivu v Opavě

Petr Pytelka (LightComp v. o. s.): Archivní informační systémy – Lessons Learned

PANELOVÁ DISKUSE

Diskutující: Martin Hankovec (Státní oblastní archiv v Třeboni), Radomír Michna (Státní okresní archiv Frýdek-Místek), Petr Pytelka (LightComp v. o. s.), Ivo Šulc (Státní oblastní archiv v Hradci Králové)

SEKCE 3

Ceny a jejich reflexe v archiváliích

Moderátor: Michal Horáček (Státní oblastní archiv v Praze)

Jakub Mírka (Státní oblastní archiv v Plzni): Prameny pro výzkum cen ve fondech velkostatků

Petr Cais (Státní okresní archiv Karlovy Vary): Zachycení cen nemovitostí a zboží v pramenech archivů měst regionu horního Poohří

Tereza Siglová (Státní okresní archiv Pardubice): A zač byl vlastně v Pardubicích perník? Ceny v archiváliích cechů a společenstev

Lenka Vrchotová (Archiv České národní banky): Banka jako řádný a efektivní hospodář? Prameny a jejich interpretace

Pavel Dufek (Národní archiv): Nejvyšší úřad cenový a stanovování cen základního zboží obyvatel českých zemí – textilu a piva

III. blok

SEKCE 1

Digitální transformace státní správy – prázdný slogan? O aktuálních trendech zaměstnanosti v archivnictví a správě dokumentů

Státní archivy se umísťují na spodních příčkách odměňování mezi institucemi státní správy, což se projevuje rostoucí fluktuací zaměstnanců do soukromého sektoru nebo jiných institucí veřejné správy či akademické sféry. Lze tento trend zvrátit? Zajistí si archivy dostatek kvalifikovaných specialistů v probíhající digitální transformaci veřejné správy (architektura informačních systémů, kybernetická bezpečnost, otevírání dat atd.)? Je reálné s rostoucím spektrem úkolů paměťové instituce v informačním věku snižovat počty zaměstnanců, jak požaduje politická reprezentace ve vládním prohlášení? Promění se vzorová systemizace státního archivu s ohledem na výše uvedené? Jsou původci (metodici spisové služby, pracovníci spisoven a správních archivů) personálně dostatečně připraveni na digitální transformaci a plnění povinností stanovených legislativou? Zajistí výše jejich odměňování dle současného katalogu prací, že budou relevantními partnery v oblasti dnešního informačního managementu původců?

PANELOVÁ DISKUSE

Moderátor: Zbyšek Stodůlka (Národní archiv), David Hubený (Národní archiv)

Diskutující: zástupci Ministerstva vnitra, Ministerstva práce a sociálních věcí a Odborového svazu státních orgánů a organizací

SEKCE 2

Ceny a jejich regulace

Moderátor: Jakub Mírka (Státní oblastní archiv v Plzni)

Jakub Kunert (Archiv České národní banky): Inflace včera a dnes. Nástroje měnové politiky v období I. ČSR a dnes

Karel Řeháček (Státní oblastní archiv v Plzni): Úřadovny pro zkoumání cen a potírání lichvy v době Velké války a po jejím skončení

Zdeněk Kravar (Zemský archiv v Opavě): Potírání černého obchodu a regulace cen v době okupace v písemnostech Zemského archivu v Opavě

SEKCE 3

Zpracování osobních údajů v archivech – shrnutí projektu a výstupů

V roce 2022 byl zakončen výzkumný projekt Státního oblastního archivu v Praze a Národního archivu, zpracovaný v rámci Programu bezpečnostního výzkumu Ministerstva vnitra, který byl zaměřen na problematiku zpracování osobních údajů při archivních činnostech a přinesl nejen řadu domácích i zahraničních inspirací, inkorporovaných do dvou připravených metodik, ale poskytl také unikátní přehled využívání archivních souborů s osobními a citlivými údaji ve 14 českých a moravských archivech. Sekce představí nejen získané zkušenosti, ale otevře prostor pro diskusi nad otázkami vztahu přístupu k archiváliím a ochrany osobních údajů, soukromí a osobnostních práv v archivech.

Moderátor: Mikuláš Čtvrtník (Státní oblastní archiv v Praze)

Přednášející: Mikuláš Čtvrtník (Státní oblastní archiv v Praze), Dorota Müllerová (Národní archiv),

Lenka Svobodová (Státní oblastní archiv v Praze), Světlana Ptáčnicková (Archiv bezpečnostních složek),

Karolína Šimůnková (Národní archiv)

SEKCE 4

Nástroje archivace pro otrlé

Digitální archivace, zpracování datových balíčků, datové validace, zpřístupnění nejlépe založené na automatizaci procesů, to vše vyžaduje širokou škálu nástrojů, z nichž jen některé disponují grafickým uživatelským rozhraním, některé ho mají jen pro badatele, anebo ho vůbec nemají. Proč se nebát práce v příkazové řádce, v terminálu, co to jsou skripty a na co vše se dají použít. Zaměříme se na databáze, tabulky, metadata, Github, XML, SQL.

WORKSHOP

Lektor: Martin Rechterik (Národní archiv)

Čtvrtek 18. května 2023

IV. blok

SEKCE 1

Archivy jako historické laboratoře

Panelová diskuse mezi spisovatelkou, literární historičkou a historikem o možnostech a limitech práce s archiváliemi při budování obrazu minulosti a o roli archivů jako laboratoří pro poznání minulosti. Debata bude vedena na témata: 1) role archivů a archiválií jako prostředníků mezi minulostí a současností a jejich zásadní význam při vnímání minulosti a pro její porozumění, 2) profesní opravdovost a poctivost, profesní morálka, 3) profesní zodpovědnost jako součást a vyvrcholení profesní etiky.

PANELOVÁ DISKUSE

Moderátor: Jan Kahuda (Národní archiv)

Diskutující: Eduard Kubů (Univerzita Karlova), Lucie Merhautová (Masarykův ústav a Archiv AV ČR, v. v. i.), Kateřina Tučková (spisovatelka)

SEKCE 2

E-badatelna – budoucnost zpřístupňování archiválií?

Dálkové zpřístupnění a fulltextové prohledávání archiválií poskytuje dříve nevídané možnosti studia. Zároveň může zahltit badatele nepřehledným množstvím informací. Po stručném představení čtyř různých řešení dálkového zpřístupnění by následující diskuse měla přispět k nalézání odpovědí na otázky, které digitální zpřístupňování vyvolává. Má smysl usilovat o jednotný přístup a je to vůbec možné? Je dobré zvolit jednoduché, nebo komplexní nástroje pro vyhledávání? A pro koho jsou určeny? Jaké jsou limity technologické spolupráce se subjekty mimo archivy? Kde je možné hledat zdroje inspirace? Je vůbec fulltextové prohledávání pomůcek a skenů archiválií přínosem, nebo naopak vábením sirén, které nakonec všechny utopí v moři výsledků? Má být archivář blízké budoucnosti průvodcem v informačním labyrintu? A jak na to? Bude o to vůbec někdo stát, když se většina uživatelů spokojí s výsledky získanými na prvních pěti stránkách v Googlu? Co postupující digitalizace a „googlizace“ udělá s archivářským řemeslem?

Moderátorka: Emilie Benešová (Národní archiv)

Karel Halla (Státní okresní archiv Cheb): Portál Porta fontium jako brána k pramenům a platforma přeshraniční spolupráce

Pavel Doležal (Zemský archiv v Opavě): Budoucnost digitálního archivu jakožto portálu pro komunitní spolupráci

Milan Vojáček (Národní archiv): Elektronická identita jako vstupenka do archivní sítě ČR – Národní digitální badatelna

Petr Zeman (Archiv bezpečnostních složek): eBadatelna ABS – přístupový bod k pramenům pro nejširší veřejnost

PANELOVÁ DISKUSE

Diskutující: Karel Halla (Státní okresní archiv Cheb), Pavel Doležal (Zemský archiv v Opavě), Milan Vojáček (Národní archiv), Petr Zeman (Archiv bezpečnostních složek)

SEKCE 3

Osobní údaje v archivní praxi

Workshop se zaměří na implementaci dvou metodik publikovaných ve Věstníku Ministerstva vnitra, a sice VMV 91/2022 Obecné posouzení vlivu zpracování na ochranu osobních údajů v oblasti archivnictví a spisové služby a VMV 92/2022 Ochrana osobních a citlivých osobních údajů v archivní praxi, do činností archivů. Debata bude věnována i zcela konkrétním situacím při akvizici, zpracování a zpřístupňování osobních a osobních citlivých údajů, tak jak je archiváři zažívají v praxi a při každodenním kontaktu s odbornou i laickou veřejností. Budeme se věnovat typologii osobních údajů a nakládání s nimi v souladu s právními předpisy i v duchu dobré praxe.

WORKSHOP

Lektorky: Markéta Munková (Státní oblastní archiv v Praze), Karolína Šimůnková (Národní archiv)

V. blok

Prezentace výsledků jednání jednotlivých sekcí

Doprovodný program

Východočeské muzeum v Pardubicích

stálé expozice, aktuální výstavy, speciální komentované prohlídky

Gočárova galerie

aktuální výstavy, prohlídka budovy Automatických mlýnů

Státní hrad Kunětická hora

Zámeček Larischova vila

komentované prohlídky

Židovský hřbitov

komentovaná prohlídka

Institut Paměti národa

komentované prohlídky

Dostihové závodiště

komentované prohlídky

Změna programu vyhrazena.